

zasnovi tega raziskovalnega projekta slovenskih etnologov, je v knjigi kolikor toliko celovito predstavljena etnološka podoba življenja prebivalcev obravnavanega območja v zadnjih sto letih. Prav zato, ker imajo geografske raziskave posameznih pokrajin mnogo stičnih točk tudi z najrazličnejšimi etnološkimi proučevanji, je koristno in potrebno, da se sproti seznanjamo tudi s tovrstnimi izsledki. Kajti prebivalstvo, načini njihovega dela in življenja zapuščajo v pokrajini številne sledi, ki so osrednji predmet geografskih proučevanj.

Vsebina knjige je razdeljena na 9 poglavij. V uvodnem delu je predstavljeno ozemlje občine Gornje Radgone v okviru širšega pokrajinskega območja ter v mejah nekdanjega zgodovinskega in kulturološkega razvoja. V drugem poglavju so predočene poglavitne geografske, upravno-administrativne, gospodarske in sploh infrastrukturne sestavine območja radgonske občine. Naslednje poglavje prikazuje glavne poteze demografskega razvoja od leta 1869 dalje. Četrty del knjige je namenjen gospodarstvu in njegovemu razvoju. Posebno podrobno so prikazane posamezne veje kmetijstva, obrt in industrija, gozdarstvo, trgovina in turizem pa lov, ribolov in nabiralništvo, promet itd. Peto in šesto poglavje prinašata neposreden vpogled v spreminjanje poklincne in socialne sestave prebivalstva, in sicer v razdobju zadnjih sto let. Tudi za geografijo sta izredno dragoceni naslednji poglavji. V sedmem so predstavljene najrazličnejše novosti, ki so se uveljavile v kmetijstvu in obrti, stavbarstvu, prehrani itd. V osmem poglavju sta prikazana razkroj kakor tudi stopnja ohranjenosti tradicionalnih oblik gospodarstva, prehrane, stanovanjske kulture. V sklepnem — devetem — poglavju je podana etnološka proučenost obravnavanega predela. Avtorica ugotavlja, da so bili storjeni na tem območju šele prvi poskusni koraki. Prav tako se zavzema za ohranitev pokrajinske identitete, pri čemer morajo dejavno sodelovati s svojimi izsledki strokovnjaki z najrazličnejših področij.

Knjiga Občina Gornja Radgona je lep primer načrtnega etnološkega proučevanja slovenske zemlje. Upamo lahko, da bomo tudi v geografiji dobili v bližnji prihodnosti sistematični regionalnogeografski pregled, pa čeprav bi bil sestavljen samo po območjih posameznih občin.

M. Natek

Ingrid Slavec, Slovenci v Mannheimu. Knjižnica Glasnika Slovenskega etnološkega društva. Izdal Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze E. Kardelja v Ljubljani, 136 str., Ljubljana 1982.

Čeprav pomeni pričujoča študija poskus etnološko-jezikovnega orisa skupine 17 slovenskih zdmskih družin, ki živijo v Mannheimu v ZR Nemčiji, je v njej prikazanih toliko zanimivih in dokumentiranih ugotovitev, da mora knjižico poznati vsakdo, ki ga zanimajo raznotera vprašanja naših zdomcev in izseljencev v Zahodni Evropi. Avtorica še posebej poudarja, da so selitve prebivalstva kompleksen družbeni pojav, ki za vsestransko predstavitev zahteva interdisciplinarno proučitev.

Za področje geografije so dragoceni prikazi predstavljeni predvsem v dveh poglavjih knjižice. V četrtem je orisano izseljevanje Slovencev v Nemčijo do druge svetovne vojne in po njej. Izseljevanje je doseglo višek v letih 1973—1974; sredi sedemdesetih let je živelo v ZR Nemčiji od 47.000 do 60.000 Slovencev. V petem poglavju so predstavljeni Slovenci v Mannheimu, njihovo življenjsko okolje in vsakdanji in praznični utrip njihovega življenja. V tem industrijskem mestu, ki je imelo 300.000 prebivalcev,

od tega 15% tujcev, je leta 1980 živelo okrog 500 do 600 Slovencev. Največ jih je prišlo iz severovzhodne Slovenije, redkejši pa so bili priseljenci iz Koroške, Dolenjske in ožje ljubljanske regije. Navzočnost tujcev v mestu je najbolj vidna v starem mestnem jedru ter v sosednjem Neckarstadtu, torej v manj urejenih predelih, kjer so stanarine nižje.

Tudi za geografa so dragocene marsikatere ugotovitve in navedbe o zdomcih, ki so prikazane v razdelkih »Prišli so in ostali« ter »Njihov vsakdanjik«. Prikazani so smotri in vzroki za odhod naših ljudi v tujino, začetne težave v prilagajanju novemu delovnemu in življenjskemu okolju kakor tudi namere za naložbe njihovih prihrankov v domovini bodisi v obrtno proizvodne dejavnosti, bodisi v zgraditev hiše, obrtnih delavnic, ali v preureditev stanovanj. Skratka, v knjižici najdemo številne dragocene odgovore na vprašanja, ki se nam zastavljajo ob zdomstvu, njihovem pogostem obiskovanju domačih krajev ter ob čedalje pogostejših spremembah, ki se kažejo v preoblikovanju tistih naselij, od koder so šli mladi ljudje za kruhom v tujino.

M. Natek

O zamejskih Slovencih na Koroškem

Novejše geografske študije o Slovencih na avstrijskem Koroškem

V preteklih nekaj letih je bilo napisanih precejšnje število člankov, razprav in študij o Slovencih, ki živijo v zamejstvu. Geografske publikacije vse od 3/4—1973 številke Geografskega obzornika, ki je bila v celoti posvečena tej tematiki, niso izčrpneje poročale o omenjeni raziskovalni dejavnosti dela naših, slovenskih geografov. Socialnogeografsko analizo Koroške v Avstriji najdemo prej v sociološko-politoloških publikacijah in revijah, ki so tiskane tostran ali onstran meje, kot pa da bi jo uzrli v geografski literaturi. Pred kratkim je izšel v založbah »Komunist« in »Drava« obsežen zbornik znanstvenih in strokovnih prispevkov z naslovom »Koroški Slovenci v Avstriji včeraj in danes«, ki je vzpodbudil pisca pričujočega razmišljanja, da predstavi vsaj nekaj del, ki s pomočjo geografskih metod kažejo in analizirajo družbene in gospodarske procese na avstrijskem Koroškem. Pregled del je naključen in omejen na preteklo triletno obdobje.*

Jubilejni zbornik Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, ki je izšel ob 25. obletnici te ustanove, objavlja med drugimi rezultate raziskave o gravitacijskem zaledju dijakov gimnazije. Avtor Vladimir K l e m e n č i č ugotavlja, »da je sorazmerno največ dijakov iz večine občin dvojezičnega ozemlja« pri čemer ugotovi, da obstoja tesna korelacijska zveza med številom dijakov in možnostmi prevoza z javnimi prometnimi sredstvi. Ker je opredelil gravitacijo za 25-letno obdobje in za vse kdajkoli vpisane dijake s stalnim bivališčem, izkazuje karta območja vplivnosti gimnazije več kot 300 naselij dijakov, ki so obiskovali to slovensko izobraževalno institucijo na Koroškem. Bivališča dijakov se razprostirajo na Južnem Koroškem vse od Šmohorja na zahodu do Krčanj pod Svinjo na vzhodu. Izmed 2007 dijakov, ki so doslej prisostvovali pouku na

* Obravnavane bodo naslednje razprave: — Vladimir K l e m e n č i č: *Gravitacijsko zaledje dijakov ZG za Slovence v Celovcu*. Jubilejni zbornik: 25 let Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, Celovec 1982, str. 110/114; — Vladimir K l e m e n č i č: *Regionalno in socialno poreklo dijakov ZG za Slovence v Celovcu v šolskem letu 1982–83*. Letno poročilo, Celovec 1983, str. 66; — Vladimir K l e m e n č i č, Matjaž K l e m e n č i č: *Položaj slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem v luči historičnih in socialnogeografskih procesov*. Koroški Slovenci v Avstriji včeraj in danes, Ljubljana/Celovec 1984, str. 92